

Unge verdiskapere

Vestfold og Telemark
FYLKESKOMMUNE

Strategi for entreprenørskap i videregående opplæring og fagskolen i Vestfold og Telemark 2021–2025

Innhold

Innledning.....3

Entreprenørskap i utdanning.....4

Nå-situasjonen6

Status for entreprenørskap ved de videregående skolene.....6

Fagfornyelsens betydning for entreprenørskap.....10

Muligheter og utfordringer – globalt, nasjonalt og regionalt13

Visjon og målsettinger.....14

Handlingsområder, mål og tiltak.....15

Handlingsområde 1: Organisering og forankring.....15

Handlingsområde 2: Kompetanseutvikling.....16

Handlingsområde 3: Samarbeid med Ungt Entreprenørskap.....17

Handlingsområde 4: Samarbeid med nærings- og arbeidsliv18

Handlingsområde 5: Synliggjøring av entreprenørskapsarbeidet 18

Kunnskapsgrunnlag.....19

[Om dette dokumentet](#)

Innledning

Hensikten med denne strategien er å få et felles forpliktende grunnlag for utvikling av kompetanseområdet entreprenørskap i videregående opplæring og fagskolen i Vestfold og Telemark i den neste femårsperioden.

Dokumentet presiserer hva som menes med entreprenørskap, hva som er status på dette området i videregående opplæring i vårt fylke i dag, og det setter ord på hvor vi ønsker å være om fem år.

Strategien peker på fem områder som det er særlig viktig å utvikle for å komme dit vi ønsker og angir konkrete mål og tiltak på disse fem handlingsområdene. Hoveddelene i strategien kan illustreres slik:

Hvor er vi nå?

Kartlegge nå-situasjonen

- Hva lykkes vi med?
- Hva er våre utfordringer?
- Hvilke muligheter ser vi?

Veien frem

Hvordan komme dit vi ønsker? Tiltak på fem handlingsområder:

1. Organisering og forankring
2. Kompetanseutvikling
3. Samarbeid med Ungt entreprenørskap
4. Samarbeid med nærings- og arbeidsliv
5. Synliggjøring

Hvor vil vi?

Beskrive ønsket situasjon i 2025

Strategien gjelder for all videregående og høyere utdanning som Vestfold og Telemark fylkeskommune har ansvaret for: Videregående opplæring for unge og voksne og opplæring ved Fagskolen i Vestfold og Telemark.

Strategi for entreprenørskap vil bli fulgt opp i årlig handlingsplan for skoleeier og i virksomhetenes utviklingsplaner. Årlig evaluering av tiltak og resultater vil være grunnlag for rullering av handlings- og utviklingsplaner.

Denne strategien avløser *Strategiplan for entreprenørskap i videregående opplæring i Telemark 2017-2021* og viderefører mange av ambisjonene i dette dokumentet.

Satsingen på entreprenørskap er forankret i overordnet planverk i fylkeskommunen. Strategiplan for videregående opplæring i Vestfold og Telemark vil inneholde mål og tiltak som denne strategiplanen støtter opp om - og som underbygger formålet med opplæringen, opplæringens verdigrunnlag og kompetansemål iht. Fagfornyelsen. I kunnskapsgrunnlaget *Ditt og mitt Vestfold og Telemark* fremheves verdiskaping gjennom grønn omstilling og viktigheten av samhandling for å løse komplekse samfunnsutfordringer. I Regional planstrategi for Vestfold og Telemark fylkeskommune er et av hovedgrepene for å oppfylle FNs bærekraftsmål *God utdanning* formulert slik: *Øke befolkningens kompetanse innen og medvirkning til bærekraftig samfunnsutvikling.*

Foto: Paal-André Schwital

Entreprenørskap i utdanning

De siste tiårene har vi sett en økende erkjennelse av at det er viktig å utvikle og ta i bruk hele befolkningens kreativitet og skaperkraft for at vi skal øke verdiskapingen i samfunnet og livskvaliteten til den enkelte. Denne erkjennelsen ser vi også fotavtrykk av i lover og læreplaner i hele grunnopplæringen. Fagfornyelsen fremhever, både i grunnskolen og i videregående opplæring, betydningen av å utvikle ferdigheter hos elever som i stor grad samsvarer med det å utvikle innovasjons- og entreprenørskapskompetanse.

Formålsparagrafen i opplæringsloven uttrykker det på denne måten: *Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne mestre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.* Gjeldende læreplaner er full av kompetansemål der elevene skal produsere, lage, bearbeide, utvikle, undersøke, reflektere, utforske. For å nå disse målene er det blitt vanligere med arbeidsformer der elevene må

bruke sin kreativitet til å skape noe nytt og jobbe mer utforskende. Disse arbeidsformene gir elevene entreprenørskapskompetanse ved at de får trening i de ferdigheter som skal til for å skape verdier for seg selv og for andre.

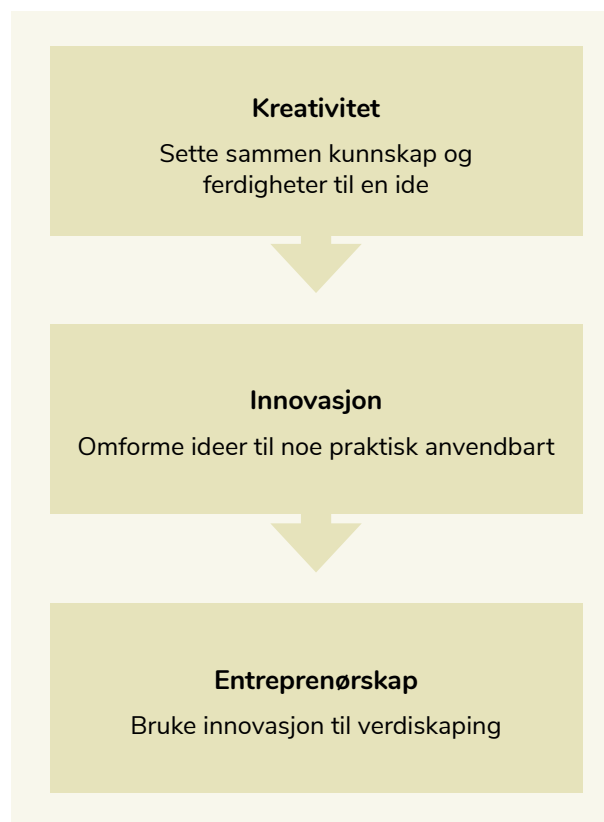
På denne bakgrunnen kan entreprenørskap i utdanning forstås på tre måter:

1. **Utdanning GJENNOM entreprenørskap** – entreprenørskap som pedagogisk metode, å utvikle og benytte innovasjons- og entreprenørkompetanse som et virkemiddel for å nå bestemte læringsmål.
2. **Utdanning FOR entreprenørskap** - utvikle kunnskaper og ferdigheter som skal til for å starte og drive en bedrift/et selskap.
3. **Utdanning OM entreprenørskap** - lære om entreprenørskap som et samfunnsmessig fenomen, hvilken rolle og betydning entreprenørskap har for verdiskaping og samfunnsutvikling.

Det framgår av figuren under at det er en ulik andel elever i videregående opplæring og studenter i fagskolen som vil møte de tre typene entreprenørskap:

Selv om entreprenørskap ofte brukes som en samlebetegnelse, representerer kreativitet, innovasjon og entreprenørskap tre ulike faser i en prosess:

Den kompetansen som skal til for å lykkes i den nevnte prosessen, vil vi i dette dokumentet kalles **innovasjons- og entreprenørskapskompetanse**¹. De internasjonale organisasjonene som arbeider med entreprenørskap i utdanningen, regner følgende ferdigheter og egenskaper som hovedelementer i innovasjons- og entreprenørskapskompetanse (*Entrepreneurial Skills*):

- kreativitet
- gjennomføringsevne
- selvtillit
- samarbeidsevne
- å ta ansvar
- å ta initiativ
- evne til problemløsning

¹ I regjeringsplattformen fra 2018 (Jeløya-plattformen) ble dette begrepet brukt i følgende ønske: «Øke innovasjons- og entreprenørskapskompetansen i hele utdanningsløpet»

Foto: Bowie15 / Getty Images Plus

Nå-situasjonen

Status for entreprenørskap ved de videregående skolene

Både i Vestfold og Telemark er det i mange år satset på entreprenørskap ved de videregående skolene. Søve videregående skole (nå en avdeling ved Nome vgs.) utviklet og tok i bruk metoden ungdomsbedrift (UB) allerede på 1990-tallet og læreren Stanley Jacobsen var en pioner for entreprenørskap i skolen sammen med miljøer i Østfold og Sverige. Miljøet på Søve har videreført arbeidet med UB og videreutviklet sine entreprenørielle læringsmetoder. På Søve er det å drive UB obligatorisk for alle elevene på Vg2. Både fellesfag og programfag trekkes med slik at elevene ser sammenhengen mellom teori og praksis. Søve har bygd nettverk med lokalt næringsliv med vekt på entreprenørskap og det grønne skiftet og er en foregangsskole i å lære elevene om hvordan ny teknologi kan bidra til å utvikle en mer sirkulær og bærekraftig økonomi. Erfaringene med entreprenørskap ved Søve har stor overføringsverdi til andre videregående skoler og til fagskolen.

Telemark fylkeskommune har hatt en samlet strategi for satsingen på entreprenørskap siden 2014. Vestfold fylkeskommune har manglet en felles strategi, men enkeltskoler har satset sterkt på entreprenørskap. Nøtterøy videregående skole har f.eks. profilert seg som entreprenørskapsskole siden 2004 og har vunnet NM for ungdomsbedrifter tre ganger i tillegg til internasjonale priser.

Fagskolene i Vestfold og Telemark (som nå er slått sammen til Fagskolen i Vestfold og Telemark) har ikke hatt studentbedrifter, men fagskoler i andre fylker har positive erfaringer med metoden.

Entreprenørskap som pedagogisk metode

brukes i et mangfold av sammenhenger for å nå kompetansemål i læreplanene i alle fag. Den har mange likhetstrekk med andre pedagogiske tilnærminger med lang tradisjon i skolen, som for eksempel problembasert læring og prosjektarbeid, men har likevel noen unike kjennetegn: vektlegging av å se muligheter, arbeide innovativt og vise en viss risikovilje (Lackéus, 2015). De to siste store

reformene i grunnopplæringen, kunnskapsløftet og fagfornyelsen, har lagt stor vekt på å utvikle de ferdighetene som er sentrale deler av innovasjons- og entreprenørskapskompetansen. Det er derfor sannsynlig at entreprenørskap som pedagogisk metode aldri har vært så hyppig brukt som den er i dag. Vi er i startfasen av innføringen av læreplanverket knyttet til fagfornyelsen og kan trolig forvente enda mer bruk av entreprenørskapsmetodikk i løpet av strategiperioden.

Ungt Entreprenørskap har disse tilbudene til videregående skoler og fagskoler:

Ungdomsbedrift (UB)

[Ungdomsbedrift](#) er en metode der elever i videregående skoler etablerer, drifter og avvikler egen virksomhet gjennom et skoleår. Formålet er å oppfylle det aktuelle fagets/utdanningsprogrammets kompetansemål samtidig som elevene trener på innovasjons- og entreprenørskapskompetanser.

Innovasjonscamp

[Innovasjonscamp](#) er et program der elever gjennom en kreativ treningsleir over en dag utfordres på reelle oppdrag og problemstillinger fra lokalt arbeids- og næringsliv. Idéutviklingsprosessen kan inspirere til forretningsidéer og anbefales derfor å brukes som et «springbrett» til Ungdomsbedrift.

Sjef i eget liv

[Sjef i eget liv](#) er et program på tre skoletimer som utfordrer elever i videregående skole i temaet personlig økonomi.

Studentbedrift (SB)

[Studentbedrift](#) bygger på programmet Ungdomsbedrift i videregående skole. Studentbedrift er utviklet for studenter i høyere utdanning og inneholder flere tilleggselementer for å skape en virkelighetsnær læringsplattform gjennom et studieår.

Introduksjonsbedrift

Program som er tilpasset flyktninger og innvandrere der de lærer norsk, blir kjent med og inkludert i det norske samfunnet ved å etablere, drifte og avvikle egen virksomhet. Programmet inneholder mye av ungdomsbedriftsmaterialet i tillegg til ressurser som er tilpasset målgruppen. Varigheten kan tilpasses, men drives i inntil et skoleår.

I Vestfold og Telemark er Studentbedrift tatt i bruk ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN). Introduksjonsbedrift har tidligere vært gjennomført i Telemark i Kragerø kommune (Kragerø læringscenter). Bruken av de andre tilbudene til Ungt Entreprenørskap er grundig kartlagt slik oversikten på neste side viser:

” Har man ungdomsbedrift, så må man hele tiden tenke kreativt og forsøke å løse praktiske problemer. Du må være løsningsorientert. Det er viktig i næringslivet og i hverdagen generelt.

Elev i ungdomsbedrift

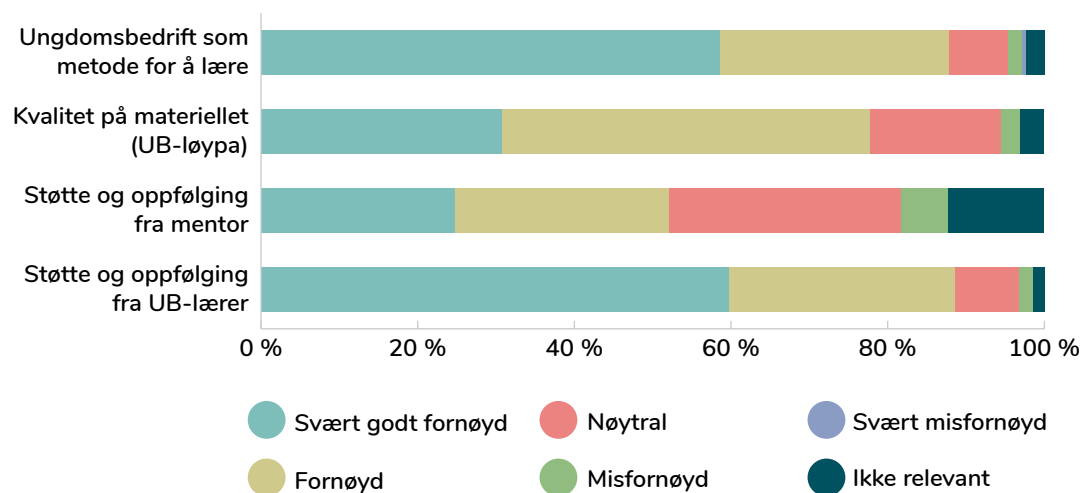
” De som samarbeider bra får jo en veldig god mestringsfølelse alle sammen, for de bygger hverandre opp

Lærer i ungdomsbedrift

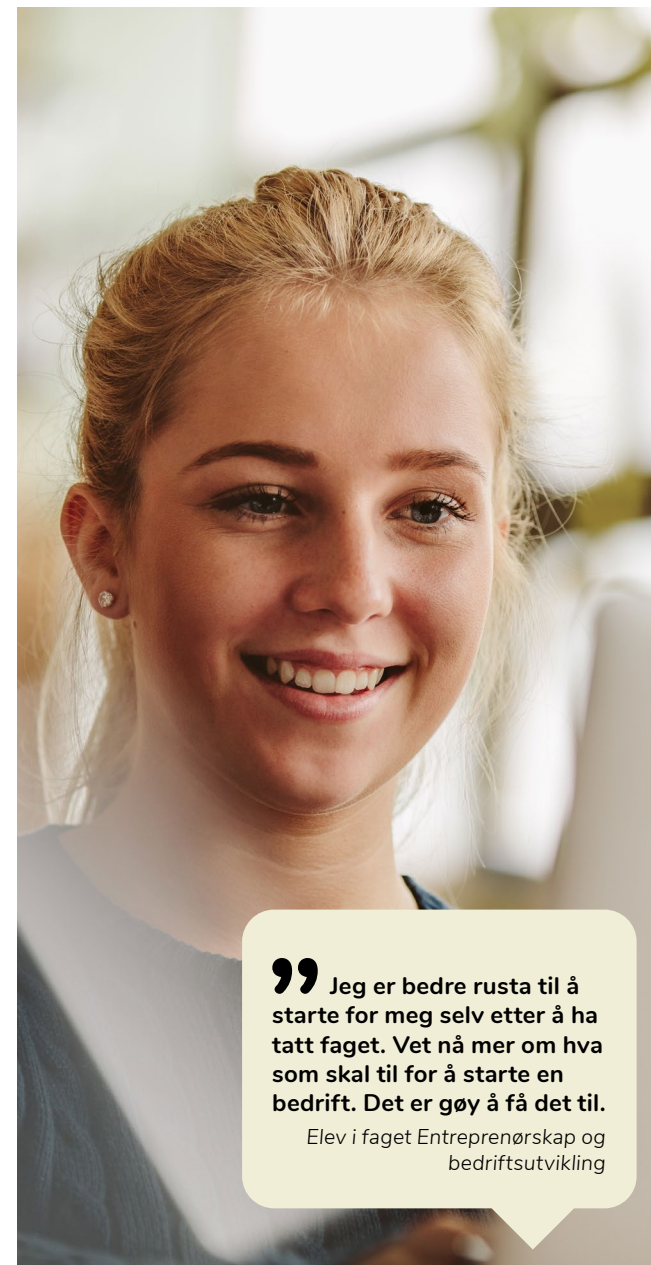
	Skoleåret 2018/19		Skoleåret 2019/20	
	Antall elever	Dekningsgrad ²	Antall elever	Dekningsgrad
Ungdomsbedrift	Vestfold: 375 Telemark: 469	Vestfold: 13,5 % Telemark: 23,9 %	925	14,2 %
Innovasjonscamp	Vestfold: 1385 Telemark: 1972	Vestfold: 49,9 % Telemark: 100,6 %	798	16,0 %
Sjef i eget liv	Vestfold: 343 Telemark: 55	Vestfold: 12,2 % Telemark: 2,8 %	562	11,1 %

Elever som har vært med i ungdomsbedrift, gir uttrykk for høy grad av tilfredshet med programmet³:

² Dekningsgraden beregnes slik: Prosentandel elever som deltar i programmet av 1/3 av totalt antall elever i videregående opplæring i fylket (tall hentet fra Skoleporten)

³ Basert på undersøkelse skoleåret 2018/19 med 624 elevrespondenter (av 11 618 som deltok i ungdomsbedrift) – 47 % jenter og 53 % gutter, 74 % tok studieforberegende utdanningsprogrammer, 23 % yrkesfaglige programmer, 3 % andre programmer.

” Jeg er bedre rusta til å starte for meg selv etter å ha tatt faget. Vet nå mer om hva som skal til for å starte en bedrift. Det er gøy å få det til.

Elev i faget Entreprenørskap og bedriftsutvikling

Publikasjon fra Østlandsforskning⁴ viser at de som har drevet ungdomsbedrift som en del av den videregående opplæringen, har 50 % større sjanse for å etablere sin egen virksomhet i voksen alder. Selskapene de etablerer er også mer solide og har flere ansatte enn andre bedrifter.

Entreprenørskap og bedriftsutvikling er det programfaget som gir elevene den mest grundige innføring i entreprenørskap som samfunnsmessig fenomen i tillegg til at de lærer å etablere, drive og avvikle en virksomhet. Skoleåret 2020/21 er det 10 videregående skoler som tilbyr faget i Vestfold og Telemark, og 377 elever har valgt det.

ViSS (Vekst i UB ved Skien og Sandefjord videregående skoler) er et innovativt pilotprosjekt

som gjennomføres i perioden 2020 – 2023. Bakgrunnen for prosjektet er at det er lavere verdiskaping i Vestfold og Telemark enn landsgjennomsnittet. I tillegg er dekningsgraden for ungdomsbedrift i Vestfold og Telemark 14,2 %, noe som er lavere enn det nasjonale dekningsgradmålet til Ungt Entreprenørskap og Nærings- og fiskeridepartementet som er 20 %. I skoleåret 2019/20 var det 19 ungdomsbedrifter

ved Skien videregående skole og dekningsgraden var 8,6 %. Ved Sandefjord videregående skole var det 24 ungdomsbedrifter skoleåret 2019/20, her var dekningsgraden 6,7 %.

I samarbeid med lokalt næringsliv, og med økt ressursinnsats fra Ungt Entreprenørskap, iverksettes det målrettet innsats for å styrke lærernes innovasjons- og entreprenørskapskompetanse og øke antall ungdomsbedrifter ved de to skolene med 75 % i løpet av prosjektperioden. Prosjektet er tuftet på kunnskapsgrunnlaget *Ditt og mitt Vestfold og Telemark* og fylkeskommunens satsinger *Verdiskaping gjennom grønn omstilling* og *Samhandling som forutsetning for å løse komplekse samfunnsutfordringer*. Ved å gjennomføre prosjektet ved to av de største videregående skolene i hver av de tidligere fylkene, vil en få bred erfaring. Det vil ha stor overføringsverdi til de andre videregående skolene og fagskolen gjennom samarbeid og erfaringsutveksling. Ambisjonen i prosjektet er å utvikle metoder/ «verktøy» for lærere for å styrke elevenes evne til å se etter muligheter og gjøre noe med gode innovasjonsideer. Gjennom å koble dette opp mot økningen i antall ungdomsbedrifter, er målet at skolene bygger en kultur som gjør at aktivitetene gjenskapes. Prosjektet ViSS skal være en langsiktig investering for likeverdig, bærekraftig og fremtidig verdiskaping i hele Vestfold og Telemark.

Som et forarbeid til dette strategidokumentet er det gjennomført en grov **kartlegging av omfanget av entreprenørskapsaktivitet ved de videregående skolene i fylket** og av hvordan skolene har fordelt overordnet ansvar for disse aktivitetene. Kartleggingen viser stor variasjon i aktivitet mellom skolene. 14 av de 21 skolene har avklart hvem som har overordnet lederansvar for entreprenørskapsarbeidet ved skolen, og ved 16 av skolene er en lærer kontaktperson for dette arbeidet. 14 av skolene har ungdomsbedrifter, og mange har i tillegg andre aktiviteter med tydelige innslag av entreprenørskapsmetodikk. På grunn av koronasituasjonen er omfanget av entreprenørskapsaktiviteter skoleåret 2020/21 lavere enn i tidligere år. De videregående skolene i Telemark har samlet en høyere andel som har avklart ansvar for entreprenørskap ved skolen, og har et høyere aktivitetsnivå enn de videregående skolene i Vestfold.

I flere år har arbeidet med entreprenørskap ved de videregående skolene i fylket vært for avhengig av ildsjeler. Ved mange skoler har disse ildsjelene selv gjennomført de fleste aktivitetene, og flere av dem har manglet tilstrekkelig støtte og forståelse hos ledelse og kolleger. For noen har det gått ut over motivasjonen, noe som trolig forklarer at entreprenøraktivitetene har gått i bølger ved flere skoler.

⁴ Se Østlandsforskning v/ Vegard Johansen (2011): ØF-notat nr.: 17/2011: Ungdomsbedrift og entreprenørskap

Fagfornyelsens betydning for entreprenørskap

Fagfornyelsen skal gjøre barn, unge og voksne i Norge enda bedre kvalifisert til å ta del i og utforme framtidssamfunnet. Innovasjons- og entreprenørskapskompetanse vil være helt avgjørende for å lykkes med dette.

Følgende oversikt viser sammenhengen mellom sentrale deler av innholdet i fagfornyelsen og elementene i innovasjons- og entreprenørskapskompetanse:

Innhold i fagfornyelsen	Elementer i innovasjons- og entreprenørskapskompetanse
<p>Nytt kompetansebegrep:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kreativitet • Problemløsningsevne • Gjennomføringsevne
<p>Overordnet del av læreplanverket – verdigrunnet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skolen skal bidra til at elevene blir nysgjerrige og stiller spørsmål, utvikler vitenskapelig og kritisk tenkning og handler med etisk bevissthet • Skolen skal la elevene utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang, og la dem få erfaring med å se muligheter og omsette ideer til handling • Kreative og skapende evner bidrar til å berike samfunnet. Samarbeid inspirerer til nytenkning og entreprenørskap, slik at nye ideer kan omsettes til handling. Elever som lærer om og gjennom skapende virksomhet, utvikler evnen til å uttrykke seg på ulike måter, og til å løse problemer og stille nye spørsmål. 	<ul style="list-style-type: none"> • Å ta initiativ • Å ta ansvar • Problemløsningsevne • Kreativitet • Problemløsningsevne • Gjennomføringsevne • Kreativitet • Problemløsningsevne • Gjennomføringsevne
<p>Overordnet del av læreplanverket – prinsipper for læring, utvikling og danning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elevens identitet og selvbilde, meninger og holdninger blir til i samspill med andre. Sosial læring skjer både i undervisningen og i alle andre aktiviteter i skolens regi. • Skolen skal gi rom for dybdelæring slik at elevene utvikler forståelse av sentrale elementer og sammenhenger innenfor et fag, og slik at de lærer å bruke faglige kunnskaper og ferdigheter i kjente og ukjente sammenhenger. • Skolen skal bidra til at elevene reflekterer over sin egen læring, forstår sine egne læringsprosesser og tilegner seg kunnskap på selvstendig vis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeidsevne • Selvtillit • Problemløsningsevne • Selvtillit • Å ta ansvar

Innhold i fagfornyelsen

Overordnet del av læreplanverket – tverrfaglige temaer:

- Livsmestring dreier seg om å kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv. Temaet skal bidra til at elevene lærer å håndtere medgang og motgang, og personlige og praktiske utfordringer på en best mulig måte. Aktuelle områder innenfor temaet er (...) forbruk og personlig økonomi.
- Demokrati og medborgerskap som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kunnskap om demokratiets forutsetninger, verdier og spilleregler, og gjøre dem i stand til å delta i demokratiske prosesser(...). De skal øve opp evnen til å tenke kritisk, lære seg å håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet.
- Gjennom arbeid med temaet skal elevene utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst. Elevene skal få forståelse for at handlingene og valgene til den enkelte har betydning.

Overordnet del av læreplanverket – prinsipper for skolens praksis:

- Elevmedvirkning må prege skolens praksis. Elevene skal både medvirke og ta medansvar i læringsfellesskapet som de skaper sammen med lærerne hver dag.
- Ved å bruke varierte læringsarenaer kan skolen gi elevene praktiske og livsnære erfaringer som fremmer motivasjon og innsikt. Lokalmiljøets og samfunnets engasjement kan bidra positivt til skolens og elevenes utvikling.
- Elever som opplever mestring, motiveres til å bli mer utholdende og selvstendige. Prøving og feiling kan være en kilde til læring og erkjennelse, og elevene skal oppfordres til å prøve seg også når det er usikkert om de vil lykkes. Det er skolens oppgave å gi elevene trygghet til å krysse grenser og prøve noe vanskelig.

Elementer i innovasjons- og entreprenørskapskompetanse

- Selvtillit
 - Å ta ansvar
 - Problemløsningsevne
 - Gjennomføringsevne
-
- Samarbeidsevne
 - Selvtillit
-
- Å ta ansvar
 - Problemløsningsevne
 - Gjennomføringsevne

- Å ta ansvar
- Å ta initiativ
- Kreativitet
- Problemløsningsevne

- Problemløsningsevne

- Å ta ansvar
- Selvtillit
- Kreativitet
- Problemløsningsevne

Som oversikten viser, vil en fornyet og økt satsing på entreprenørskap i skolen være et sentralt virkemiddel for å realisere ambisjonene i fagfornyelsen. En måte å få til dette på er å la flere elever ta i bruk programmene til Ungt Entreprenørskap, som alle som vil drive tverrfaglig, utforskende og nyskapende opplæring, kan bruke. Samarbeidet mellom skolene og Ungt Entreprenørskap bør derfor styrkes.

Entreprenørskap som pedagogisk metode

Entreprenørskap i skolen er samtidig langt mer enn Ungt Entreprenørskap sine programmer. Det sentrale er at lærere finner gode måter å arbeide på for å utvikle elevenes rolle i den retningen som fagfornyelsen initierer, der elevene skal kunne utvikle kritisk tenkning, kreativitet, analytiske ferdigheter og se muligheter. Elever bør møte arbeidsformer i skolen som gjør at de kan omsette ideer til muligheter, jobbe tverrfaglig og ha kontakt med lokalt næringsliv. Det vekker nysgjerrighet, motivasjon og lærelyst hos mange elever. For å lykkes med dette, er det viktig å utvikle en kultur på skolene for å bruke entreprenørskap som pedagogisk metode. Vi trenger skoleledere som oppmuntrer lærere til å tørre å prøve ut nye metode og lærere som ser verdien av å utvikle ferdigheter/ Entrepreneurial Skills (se s. 5) hos elevene. Vi må løfte frem gode eksempler fra klasserom og verksted og sammen utvikle metoder som støtter opp om intensjonene i fagfornyelsen.

Den aktive elev

En av grunnpilarene til entreprenørskap som pedagogisk metode er den aktive elev. Ikke bare aktiv i form av å utføre, men vel så mye i form av å initiere, utforske og utvikle. Det innebærer at elevene må gis reell innflytelse i ulike deler av undervisningen, noe som også er i tråd med temaer i Elevundersøkelsen og hva som fremheves som viktig i helsefremmende opplæring. Elevene er f.eks. selv med på å utforme problemstillinger de skal belyse, de er med på å bestemme hvordan de skal finne relevant informasjon, de må ofte oppsøke miljøer utenfor skolen for å finne svar og de samarbeider for å få et resultat som er relevant for dem selv og samfunnet. Gjennom å vektlegge medvirkning, aktivitet, problemløsning og tverrfaglig

tilnærming, som kjennetegner den entreprenørielle arbeidsmåten, kan det være enklere for elever å se relevansen i fagene.

Utforskende arbeidsmåter

Entreprenørskap som pedagogisk metode kan være aktiviteter som ligger nær opp til ungdomsbedrifter, som oppdragsarbeid i yrkesfagene, åpne verksteder, skaperverksted (Makerspace), produksjons- og salgsarbeid og bruk av e-sport og VR-teknologi i utvikling av forretningsidé. Men først og fremst vil det innebære å arbeide mer utforskende med skolefagene, der en bruker egen kompetanse til å takle utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner – både i og utenfor skolen.

Muligheter og utfordringer – globalt, nasjonalt og regionalt

Aldri i historien har verden endret seg så raskt som i vår tid. Vi er midt inne i en digitaldrevet teknologisk revolusjon med veldig samfunnsomveltende kraft. Vi kan forvente langt mer effektiv produksjon av varer og tjenester. Hvis den økte verdiskapningen blir fordelt på en rettferdig måte, kan vi avskaffe fattigdom og gi nesten alle et langt og rikt liv.

Samtidig må vi løse de store globale utfordringene som truer vår eksistens: Global oppvarming, tap av naturmangfold og trussel om atomkrig. Skal vi lykkes, må vi utvikle ny teknologi som skaper nye arbeidsplasser, men vi må også tenke nytt om fordeling av makt og verdier, og politikere må prioritere annerledes.

For å gripe de store mulighetene og takle de store utfordringene er det viktig å øke den samlede innovasjons- og entreprenørskapskompetansen. Slik kompetanse er helt avgjørende for å få nye og bedre løsninger for produksjon og fordeling, for å sikre bærekraftig utvikling og et forpliktende samarbeid – lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Norge har utviklet et godt fungerende velferdssamfunn, utdanningsnivået i befolkningen er høyt, og politikerne har høy grad av tillit i befolkningen. Dette er viktige forutsetninger

for å lykkes med de omstillingene som kommer. Det er likevel avgjørende å øke innovasjons- og entreprenørskapskompetansen også for oss, for denne kompetansen vil være en viktig kapital for å hevde seg i en økonomisk global konkurranse som sannsynligvis vil øke. Og Norge har en stor utfordring når oljevirkosomheten etter hvert skal fases ut. Skal vi beholde vår velferd, må det skapes mange helt nye arbeidsplasser.

Å arbeide entreprenørielt handler i stor grad om å skape verdier for seg selv og for andre. Verdier må i denne sammenheng forstås vidt. Verdiskaping handler ikke bare om økonomi - om økt lønnsomhet gjennom produksjon og salg av varer og tjenester. Også sosial, kulturell og miljømessig verdiskaping er viktige virkemidler for å skape et bærekraftig samfunn.

Sosial verdiskaping er å løse samfunnsproblemer på nye måter. Kulturell verdiskaping er nye måter å formidle kulturuttrykk og ta vare på kulturarven på. Miljømessig verdiskaping er å gå nye veier for å forvalte og formidle verdier knyttet til natur og kulturlandskap. Både private, offentlige og frivillige aktører er engasjert i disse formene for verdiskaping, og de bruker ofte metoder fra næringslivet for å nå sine mål. Innovasjons- og entreprenørskapskompetanse er en forutsetning for å lykkes med alle typer verdiskaping.

Foto: Stígur Már Karlsson/Heimsmýndir / Getty Images

Vestfold og Telemark har et mangfold av natur- og kulturverdier. Fylket har et variert næringsliv med store utviklingsmuligheter. Men fylket har også betydelige utfordringer:

- Verdiskapningen pr innbygger er den nest laveste av de 11 regionene i Norge.
- Sysselsettingsgraden blant innvandrere er den laveste av regionene.
- Arbeidstilknytningen til unge voksne er lav; 9 % i aldersgruppen mellom 16 og 25 år har ikke fullført videregående opplæring og er heller ikke under opplæring eller i arbeid.

For å takle disse regionale utfordringene er det bruk for økonomisk, sosial, kulturell og miljømessig verdiskaping. Nøkkelen for å lykkes er blant annet økt innovasjons- og entreprenørskapskompetanse både i næringsliv, i offentlig forvaltning, i frivilligheten og i befolkningen generelt.

Visjon og målsettinger

En visjon for satsingen på entreprenørskap i videregående opplæring og fagskolen i Vestfold og Telemark kan uttrykkes på denne måten:

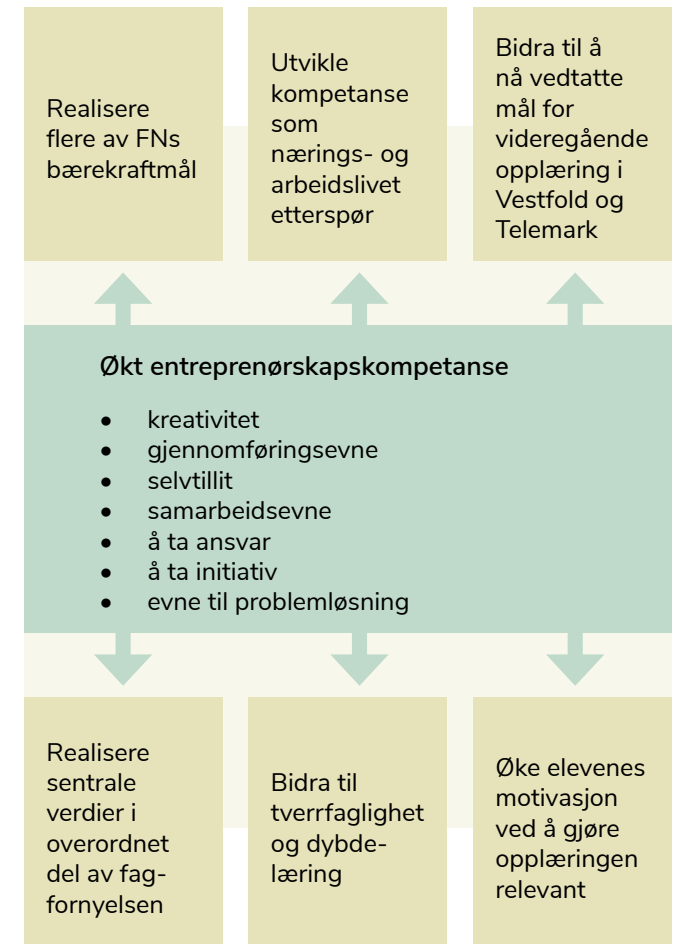

Vi utdanner morgendagens grønne verdiskapere – for å skape mere og inkludere flere!

Det viktigste virkemiddelet for å nærme seg denne visjonen er å øke unge og voksnes innovasjons- og entreprenørskapskompetanse. Strategien vil dermed aktivt støtte oppunder flere viktige ambisjoner for Vestfold og Telemark fylkeskommune:

- FNs bærekraftsmål, særlig målene God utdanning, Anstendig arbeid og økonomisk vekst, Innovasjon og infrastruktur, Bærekraftige byer og samfunn, Samarbeid for å nå målene
- Gi nærings- og arbeidsliv tilgang på ønsket kompetanse
- De vedtatte målsettinger for videregående opplæring i Vestfold og Telemark:
 1. Økt læringsutbytte
 2. Økt gjennomføring med planlagt kompetanse
 3. Økt livsmestring
- Realisere ambisjonene i fagfornyelsen

Hva økt innovasjons- og entreprenørskapskompetanse skal bidra til, kan illustreres slik:

De konkrete målene for hvor vi ønsker å komme ved utgangen av strategiperioden, vil bli presentert i neste kapittel.

Handlings- områder, mål og tiltak

Handlingsområdene er de områdene som det er viktigst å utvikle for å nærme oss visjonen og komme dit vi ønsker. Her følger presentasjon av mål på fem handlingsområder som konkretiserer hvor vi ønsker å være i 2025 og tiltak som skal gjennomføres i perioden 2021 – 2025 for å nå målene.

Handlingsområde 1: Organisering og forankring

Mål

1. Skoleeier, de videregående skolene og fagskolen har avklart hvem som har ansvar for satsingen på entreprenørskap.
2. Et forum for samarbeid om utvikling av entreprenørskap er etablert i Vestfold og Telemark.

Tiltak

1. Alle videregående skoler og fagskolen i Vestfold og Telemark utnevner en kontaktperson for entreprenørskap i skolens ledelse, en kontaktperson blant lærerne og etablerer et fagmiljø for entreprenørskap på skolen.
2. Skoleeier har to kontaktpersoner for entreprenørskap i videregående opplæring, en fra sektor Opplæring og folkehelse og en fra sektor Næring, innovasjon og kompetanse.
3. Det utarbeides en beskrivelse av ansvar og oppgaver for kontaktpersoner for entreprenørskap ved skolene og sentralt i fylkeskommunen og en oversikt over oppgavene til forum for entreprenørskap.
4. Det gjennomføres en samling i forum for entreprenørskap for kontaktpersoner ved skolene, skoleeier og samarbeidspartnere hvert halvår.
5. Entreprenørskapsarbeidet i videregående opplæring og fagskolen i Vestfold og Telemark beskrives årlig av forum for entreprenørskap og er en del av kunnskapsgrunnlaget for videre utvikling av fagområdet.
6. De videregående skolenes og fagskolens entreprenørskapsarbeid tas opp i den årlige styringsdialogen med direktøren.

Handlingsområde 2: Kompetanseutvikling

Mål

1. Alle de videregående skolene og fagskolen i Vestfold og Telemark har minst to lærere med formell entreprenørskapskompetanse (gjennomført kurs eller videreutdanning).
2. Virksomhetenes entreprenørskapsmiljø sprer kompetanse om området og får fram sammenhengen mellom satsing på entreprenørskap og innføring av fagfornyelsen.
3. Forum for entreprenørskap brukes til kompetanseheving, erfaringsutveksling og å spre god praksis.

Tiltak

1. Kartlegge formell kompetanse i entreprenørskap ved de videregående skolene og fagskolen.
2. Tilby videre- og etterutdanning til ledere og lærere i samarbeid med universitets- og høgskolesektoren
3. Tilby kompetanseheving for lærere i bruk av metoder/verktøy som styrker elevenes innovasjons- og entreprenørskapskompetanse iht. intensjonene i fagfornyelsen.
4. Skolenes fagmiljø for entreprenørskap sprer kompetanse om entreprenørskapspedagogikk, løfter fram gode eksempler internt på skolen og bidrar til etablering av ungdomsbedrifter i flere avdelinger på skolen.
5. Opplæring og sertifisering av lærere med lang erfaring i bruk av ungdomsbedrift gjennomføres som pilotprosjekt ved minst to skoler.
6. Inkludere evaluering av entreprenørskapsaktiviteter i den årlige rapporteringen på virksomhets- og fylkesnivå og bruke resultatene i videre planlegging.

” Skulle jeg valgt den erfaringen som har betydd mest for meg etter videregående, er det uten tvil ungdomsbedriften.

Ansatt i Telenor

” UB-året gav meg en helt annerledes faglig – og ikke minst sosial mestringsfølelse jeg ikke hadde kjent på før! Hele miljøet inspirerte meg, og satte virkelig kursen for veien jeg skulle gå videre.

Elev Nordisk Kalesje UB

” Året med ungdomsbedrift lærte meg utrolig mye om meg selv som leder, lagspiller, prosjektskaper, men og som menneske. Det å skape noe eget, og kjenne på den mestringen i et trygt miljø gjorde skoledagen my mer meningsfylt og givende. Vi følte på at vi gjorde en forskjell!

Elev, Dått UB

Handlingsområde 3: Samarbeid med Ungt Entreprenørskap

Mål

1. Alle de videregående skolene og Fagskolen i Vestfold og Telemark benytter seg av Ungt Entreprenørskaps tilbud: *Ungdomsbedrift, Studentbedrift, Innovasjonscamp, Sjef i eget liv, Introduksjonsbedrift.*
2. Ungt Entreprenørskap videreutvikler sine tilbud med metoder/program for innovasjonsmetodikk, spesielt knyttet mot YFF hvor elevene er utplassert i bedrift og mot «UB-basis».
3. Minst 1 av 3 elever ved de videregående skolene i Vestfold og Telemark benytter tilbud fra Ungt Entreprenørskap.
4. Dekningsgraden av antall deltagende elever og studenter i ungdomsbedrifter og studentbedrift stiger hvert år i planperioden.
5. Minst 80 % av elever/studenter og lærere er tilfreds med tilbudene til Ungt Entreprenørskap.

Tiltak

1. De videregående skolene og fagskolen utarbeider årshjul for aktiviteter på skolen i samarbeid med Ungt Entreprenørskap i god tid før skoleåret starter.
2. Prosjektet ViSS gjennomføres i samsvar med mål- og tiltaksplan. Utvikling av nye metoder/program fra Ungt Entreprenørskap inngår i prosjektet. Erfaringene deles med de andre videregående skolene og fagskolen i fylket.
3. Elever med ungdomsbedrift får tilbud om å gjennomføre prøve for å sertifisere sine kunnskaper om entreprenørskap og sin oppnådde innovasjons- og entreprenørskapskompetanse (*Entrepreneurial Skills Pass*).
4. Studentbedrift gjennomføres ved Fagskolen Vestfold og Telemark.
5. Introduksjonsbedrift gjennomføres som pilotprosjekt ved utvalgte virksomheter.
6. Alle programmene til Ungt Entreprenørskap ved de videregående skolene og fagskolen evalueres av lærere og elever/studenter ved hjelp av en spørreundersøkelse.

Handlingsområde 4: Samarbeid med nærings- og arbeidsliv

Mål

1. Alle videregående skoler og fagskolen samarbeider med lokalt nærings- og arbeidsliv der utvikling av innovasjons- og entreprenørskapskompetanse inngår. Denne formen for samarbeid vurderes som svært verdifullt og bør derfor gis økt oppmerksomhet.
2. Videregående opplæring i bedrift vektlegger innovasjons- og entreprenørskapskompetanse ved innføring av nye læreplaner.

Tiltak

1. Samtlige videregående skoler inngår minst en samarbeidsavtale med lokalt arbeids-/næringsliv der elever blir utfordret på reelle oppdrag eller problemstillinger som utvikler deres innovasjons- og entreprenørskapskompetanse.
2. Utvikling av innovasjons- og entreprenørskapskompetanse settes på dagsorden i samarbeidsforum mellom opplæringssektoren i fylkeskommunen og opplæringskontorene/de frittstående lærebedriftene.

Handlingsområde 5: Synliggjøring av entreprenørskapsarbeidet

Mål

1. De videregående skolene og fagskolen er godt kjent med entreprenørskapsarbeidet ved andre skoler – både det som gjøres via programmene til Ungt Entreprenørskap og andre innovasjons- og entreprenørskapsaktiviteter.
2. Opplæringskontorene og bransjene kjenner til de videregående skolenes arbeid med å utvikle innovasjons- og entreprenørskapskompetanse.
3. Lokalsamfunnet og opinionen generelt er kjent med deler av entreprenørskapsarbeidet ved skolene.

Tiltak

1. De videregående skolene synliggjør sitt arbeid med entreprenørskap og samarbeid med andre skoler i teams, på Innsida, på sine hjemmesider og i sosiale medier. Spesielt viktig er det å løfte frem eksempler på måter å arbeide på for å utvikle elevenes ferdigheter i den retningen fagfornyelsen initierer.
2. Alle de videregående skolene og fagskolen synliggjør sitt arbeid med entreprenørskap gjennom å delta på messer og konkurranser for ungdomsbedrifter og studentbedrifter.
3. Entreprenørskapsarbeidet settes på dagsorden i forum for samarbeid mellom opplæringskontorer, bransjer og skoler.
4. Det lages en plan for å synliggjøre skolenes arbeid med entreprenørskap.

Kunnskapsgrunnlag

Martin Lackeus: Entrepreneurship in Education.
What, when, why, how (2015)

Anne Karin Røe Ødegård og Tori Virik Nøvik:
Pedagogisk entreprenørskap (2019)

Lotte Darsø: *Innovationspædagogik* (2019)

Anne Selvik Ask og Anne Karin Røe Ødegård:
Entreprenørskap i skole og utdanning (2015)

Jan Birger Johansen (red.): *Skapende og kreativ læring - pedagogisk entreprenørskap i forskning og utvikling av læreprosesser* (2013)

Kjell Skogen: *Entreprenørskap i utdanning og opplæring* (2012)

Østlandsforskning v/ Vegard Johansen (2011):
ØF-notat nr: 17/2011: *Ungdomsbedrift og entreprenørskap*

Interaktiv PDF med bokmerker og hyperlenker

For PC eller Mac

Dokumentet er designet for Adobe Acrobat Reader. Uavhengig av plattform, er Adobe Acrobat Reader den anerkjente standarden for pålitelig visning av PDF. Programmet er gratis.

Skal du finne noe raskt?

Søkefunksjon i PDF-leseren aktiviseres ved å taste Ctrl+F på PC, eller Cmd+F på Mac. Skriv inn ønsket ord i søkefeltet som dukker opp.

Alle kapitler er bokmerket og snarveier til disse finnes i PDF-leserens meny.

Utskriftsvennlig

Dokumentet er designet for liggende A4-utskrift. Skriv ut dokumentet i 100 prosent størrelse (ikke tilpasset størrelse) for best resultat.

Lese PDF-dokumentet på iPad?

Når du mottar dokumentet på e-post bør du ikke lese den direkte via e-post-viseren. For best mulig visning anbefaler vi at du laster ned dokumentet og åpner det i iBooks (hvis du ikke har Adobe Acrobat Reader).

Dokumentet fungerer godt i iBooks, med god søkefunksjon og tydelige bokmerker. Du navigerer ved å bla gjennom dokumentet, eller ved å klikke direkte på overskriftene i innholdsfortegnelsen. Hyperlenker vises som understreket tekst i referanselistene.

Leser du dokumentet på en svært liten skjerm, anbefaler vi å dobbeltrykke på ønsket tekstspalte. iBooks vil zoome inn til lesevennlig størrelse. Dobbelttrykk igjen for å se hele layouten.

På Androide enheter anbefaler vi Adobe Acrobat Reader dersom den innebygde leseren ikke fungerer godt.

Dokument mottas på e-post

- Hold fingeren på ikonet til meny dukker opp

Importer med iBooks

- Klikk på ikonet
- Dokumentet legges i biblioteket

iBooks gir optimal lesemodus på iPad

- Naviger med knappene
- Klikk på hyperlenker i innholdsfortegnelse
- Vis alle sider som miniatyrer
- Bruk bokmerker
- Dobbeltklikk på kolonner for å zoome inn
- Søk i fritekst
- Still lys og kontrast
- Bla fram og tilbake

Vestfold og Telemark fylkeskommune
vtfk.no

Postadresse:
Postboks 2844
3702 Skien

Besøksadresser:
Fylkesbakken 10, Skien
Svend Foynsgate 9, Tønsberg

Kontakt:
35 91 70 00
post@vtfk.no